

Septorioze kod ozime pšenice

Автор(и): доц. д-р Евгений Димитров, ИРГР, Садово

Дата: 10.10.2024 Брой: 10/2024

Rezime

Septorioze su među glavnim gljivičnim oboljenjima koja se često javljaju u usevima pšenice. Obuhvataju pegavost listova i prolećnu pegavost listova. Njihov glavni uticaj na biljke je smanjenje prinosa i pogoršanje kvaliteta zrna. Suzbijanje se sprovodi različitim agrotehničkim merama i upotrebom fungicida.

Septorioze pšenice dobijaju sve veći značaj za domaću proizvodnju pšenice, zajedno sa rđama i pepelnicom. Razlozi za to su povoljni klimatski uslovi za razvoj patogena, gajenje osetljivih sorti i nepravilne agrotehničke mere. Septorioze obuhvataju pegavost listova i prolećnu pegavost listova. One se javljaju svake godine u

usevima pšenice u našoj zemlji i, iako je smanjenje prinosa manje u poređenju sa rđama, ne treba ih potcenjivati.

Pegavost listova, koja se naziva i rana pegavost listova, je gljivično oboljenje izazvano vrstom *Septoria tritici*. Simptomi bolesti mogu se uočiti već u jesen u obliku sitnih sivozelenih mrlja nejasnih ivica, koje mogu brzo da se prošire. Postupno, centralni deo lezija poprima svetlobraon boju sa sitnim crnim tačkicama (piknidije) koje se u njemu nalaze. Slični simptomi se mogu uočiti i na stabiljkama biljaka pšenice. Jako zaražene biljke izgledaju slabo, a kasnije dobijeno zrno je sitno i naborano. U nekim slučajevima, ovo može dovesti do odumiranja čitavih biljaka. Pegavost listova se razvija na pšenici istovremeno sa oboljenjima kao što su pepelnica i braon rđa.

Uzročnik bolesti prezimljava u zaraženim biljnim delovima u obliku micelije i konidija i, u blagim zimama, sposoban je za kontinuirani razvoj. Povoljni uslovi za razvoj bolesti nastaju pri visokoj vlažnosti vazduha (80–90%), dugotrajnom kišnom vremenu u kombinaciji sa temperaturama vazduha od oko 20–22°C.

Prolećna pegavost listova izazvana je gljivičnim patogenom *Septoria graminum*, a simptomi se uočavaju u proleće u obliku eliptičnih svetlobraon mrlja, koje su u nekim slučajevima ograničene uskom braon ivicom. Kasnije se u lezijama pojavljuju brojne tamnobraone piknidije. Pri jakoj infekciji listovi se sparušuju i suše.

Patogen prezimljava kao piknidije u zaraženim biljnim ostacima, a spore formirane u njima izazivaju nove infekcije u proleće. Dugotrajno kišno vreme i visoka vlažnost vazduha pogoduju razvoju bolesti.

Suzbijanje pomenutih fitopatogena sprovodi se različitim merama, uključujući poštovanje dvogodišnje do trogodišnje plodoredne rotacije sa prostornom izolacijom od prošlogodišnjih njiva pšenice, izbegavanje ranog setva i uništavanje biljnih ostataka i samoniklih biljaka posle žetve obradom zemljišta. Treba primenjivati uravnoteženu ishranu, a ne treba koristiti visoke doze azota, jer biljke čine osetljivijim na infekciju. Hemijsko suzbijanje uključuje upotrebu fungicida preventivno ili kada se dostigne ekonomski prag štetnosti.

Fotografije ©: C.Grau und B.Burrows

Literatura:

1. Ponomarenko, A., Goodwin, S., Kema, G. (2011), *Septoria tritici blotch (STB)*. *Plant Health Instr*, 10.

2. Fones, H., Gurr, S. (2015), *The impact of Septoria tritici Blotch disease on wheat: An EU perspective, Fungal genetics and biology*, 79, 3-7.
3. Gilchrist, L., Dubin, H. (2002), *Septoria diseases of wheat, Bread Wheat Improvement and Production, FAO Plant Production and Protection Series* (30).
4. Stavcheva, J. (2003), *Atlas of diseases of agricultural crops, Volume 3 Diseases of field crops*.
5. <https://ahdb.org.uk/knowledge-library/septoria-nodorum-disease-symptoms-in-cereals>
6. Prescott, J., Burnett, P., Saari, E., Ransom, J., Bowman, J., De Milliano, W., .Geleta, A. (1986), *Wheat diseases and pests: a guide for field identification*.
7. Wolf, E. (2008), *Septoria Tritici Blotch, Plant Pathology*, EP133.
8. Loughman, R., Thomas, G. (1992), *Fungicide and cultivar control of Septoria diseases of wheat, Crop Protection*, 11(4), 349-354.